

Династія Острозьких

Український князівський рід 14 -поч. 17 ст.

Були найбільшими землевласниками в Україні та Польщі. Засновником роду вважають кн. Данила О. (рр. н. і см. невід.)

Після смерті К. Януша Острозького 1620 р. рід Острозьких припинився. Величезні маєтності Острозьких перейшли до князів Заславських, а згодом - до князів Сангушків та ін. шляхетських родів.

Князь Данило Острозький (1340-9)

з Острога (перший історично відомий князь Острозький), князь холмський (помер 1376р.), учасник повстання 1341 р. проти короля Казимира.

Князь Федір Данилович Острозький (?-1411)

луцький воєвода (1386-1392 рр.)

Поклав міцну підставу земельному багатству прізвища. 1385 року пан Чурило-Бродовський записує (дарує) йому свій родовий маєток Бродово, аби князь, його дружина і нащадки „печаловали са душою моєю и жоны моее душею”. У 1386 р. грамотою, данною 11 травня в Луцьку, Ягайло і, що завоював на Волині місця, зайняті угорцями, Витовт віддали в спадкоємне володіння місто Острог з повітом і містами ж Заславом, Корцем і Хлопотиним князю Федорові Даниловичу з його потомством. (в інших джерелах - підтвердив його права на Острог і, поперх того, дав йому міста Корець і Заславши з багатьма селами;)

Князь Ф. Острозький набув популярності у війні польського короля Владислава проти Свидригайла, мужньо захищаючи Волинь від поляків. У 1432 році Ф. Острозький і його союзники біля села Конострини оточили поляків і лише маленька купка врятувалася, втыкши з Галичини. У 1433 році В.Ф. Острозький після кровопролитного бою взяв Кам'янецький замок.

Боровся на стороні Яна Гуса проти Тевтонського ордену, сам воював з своїм загоном в Грюнвальдський битві в 1410 р.

Витовт у 1396 р. ще збільшив область його володінь. Під час боротьби Витовта зі Свидригайлом за Волинь Федір став на сторону останнього й у 1420 р. звільнив його з висновку в Кременецькому замку. Після смерті Витовта Федір ужив усі зусилля, щоб звести на престол Свидригайла, наніс полякам цілий ряд поразок і відняв у них Подолию і Волин.

Воював на стороні таборитів. Наприкінці свого життя (за одними даними – бл. 1441, за іншими – бл. 1440 р.), кн. Федір Острозький кинув свої світські справи і постригся у ченці Києво-Печерського монастиря під ім'ям Феодосій. Жив він в Дальній Феодосієвій печері, де і похований. Наприкінці XVI – на початку XVII ст. його було канонізовано. 1638 року Афанасій Кальнофійський свідчив, що "преподобный Феодор открыто почивает в Феодосиевой пещере в целом теле". Днями пам'яті преподобного Феодосія Острозького є 11 (за ст.ст. 24) і 28 серпня.

Батько: Данило Острозький

Дружина:

Діти: Василь

Василь Федорович Острозький (?- 1450)

(Василь Красний) Василь Красний, туровський намісник, фундатор славетного Дерманського монастиря на Волині, будівничий Острозького замку. Василий Красный Острожский От Красного -- линия Георгия, положившего начало роду князей Заславских, и Ивана, который предпочел православие католицизму. Современник московского Василия III Константин Иванович воевал с Литвой против Москвы, но горой стоял за русское население и православие на тех же землях, выстроил в Вильнюсе две православные церкви, основал немало православных монастырей. 24 августа (11 августа по старому стилю)

прп. Феодора кн. Острожского, Печерского, в Дальних пещерах. Засновник Дерманського монастиря.

Батько: Федір Острожський

Дружина:

Діти:
Син: Георгій
Син: Іван

Георгій Васильович Острозький

Отримав м. Заслав (родоначальником князів Заславских)

Іван Васильович Острозький (?-1466)

Талановитий воєначальник, уславлений перемогами над татарами.

Батько:

Мати:

Дружина:

Син: Еостянтин

Костянтин Іванович Острозький (1460-1530)

Староста брацлавський и вінницький, Великий гетьман литовський з 1497 р, воевода трокський.

Дружина: Татьяна Голшанська,

Дружина: Александра Олельковна,

Дружина: Ал-дра Слуцька

Син: Ілля

Літописці згадують про шістдесят битв, у яких він залишився переможцем. Костянтин Острозький прославився як один з найвидатніших східноєвропейських полководців своєї доби, якого порівнювали із стратегами античності – Сципіоном і Ганнібалом.

Костянтин Острозький, призначений після смерті Петра Білого (1497) гетьманом, командував литовсько-польським військом у 33 битвах, з яких програв лише дві.

Він виробив особливу систему війни з татарами, нападаючи на них у той час, коли вони, обтяжені видобутком, поверталися додому, і завжди вигравав битву. Костянтин Острозький здобув ряд блискучих перемог над кримськими татарами (під Слуцьком – 1507 р., під Вишневецом – 1512 р., під Кам'янцем – 1527 р.) та у війні Литви з Москвою (1514 р. під Оршею). За ці військові заслуги він

двічі удостоювався тріумфальних в'їздів у Вільно та Краків і отримав спадкове право користуватися печаткою червоного воску. За нього Острозький Богоявленський собор був включений в систему оборонних укріплень Замкової гори (1521 р.).

Брав участь у литовсько московських війнах 1500-03 і 1507-08. У битві під ріці Ведроше (1500) Острозький був поранений і узятий у полон; його відвезли у Вологду і стали примушувати до вступу на московську службу. У 1506 р. він виразив згоду прийняти московське підданство, за що одержав сан боярина і дав звичайний заручний запис на вірність Москві, але, звільнившись цим від нагляду, у 1507 р. втік на батьківщину і знову розпочав активну участь у війні Литви з Московією. Російські літописці ніяк не могли простити йому цього вчинку і постійно називають його "ворогом Божиим" і іншими невтішними іменами. 8.9.1514 розгромив московське військо під Оршею. Великі військові заслуги, особливо оршанська перемога (1513), розташували на його користь короля. Два рази він був ушанований тріумфом; йому було подаровано багато земель. Своїм впливом Острозький користався в інтересах українського населення і православної церкви; він улаштував багато нових церков (дві у Вільні) і обителів, сприяв скликанню собору 1509 - 1510 років. Завдяки заступництву Острозького, православна ієрархія і паства насолоджувалися повним спокоєм; його епоху можна назвати золотим століттям українського православ'я. Король доручав йому розбір спорів між українськими власниками, і безпристрасність назавжди закріпила за ним симпатії єдиноплемінної маси. Литовські і польські літописці одноголосно дають про нього самі захоплені відкликання; легат Пизон визнавав у ньому єдиний недолік - що він "схизматик". У приватному житті він залишався скромним шляхтичем. Припускають, що він міг сприяти друкарській і видавничій діяльності Швайпольта Фіюля і Франциска Скорини. Ним були побудовані храми в Турові, Дятлові, Смолевичах, і у Вільно. Похований у крипті Успенського собору Києво-Печерської Лаври

Ілля Костянтинович Острозький,

в 1530-1539 роках виконував обов'язки брацлавського і вінницького намісника.

Іллі (від шлюбу з княжною Гольшанською). Ілля Острозький (1510-1539) на поч. 1539 р. одружився в Кракові на Беаті Костелецькій з відомого польського придворного роду, дочці королівської фаворитки, і після переїзду подружжя в Острог через кілька місяців помер.

Батько: Костянтин Іванович Острозький

Мати: Татьяна Голшанська,

Дружина: Беата Костелецька 1539

Дочка: Гальшка (Єлизавета) 1539

Гальшка Іллівна (Єлизавета, Євдокія) Острозька (1539-1582)

Виняткова краса та величезні розміри успадкованих Гальшкою маєтностей спокушали багатьох претендентів домагатися її руки. Дядько Гальшки, Василь-Костянтин Острозький, підтримав кандидатуру князя Дмитра Сангушка, родича Острозьких, старости прикордонних Черкас і Канева. Попри дану у 1552 р. попередню згоду Беати на шлюб Дмитра і Гальшки, невдовзі вона відмовилася від свого слова, тим більше, що проти цього шлюбу, який поєднав би два провідні княжі роди України, висловлювався польський король. Збройні загони князів Острозького та Сангушка штурмом оволоділи замком в Острозі і всупереч волі матері, у вересні 1553 р. Гальшка була одружена з князем Дмитром. Королівський суд оголошує Сангушка поза законом. У лютому 1554 року князя було вбито (похований він в костелі чеського міста Яромір).

Вже проти волі матері, король Сигізмунд Август видав юну вдову за у кілька разів старшого за неї воєводу Лукаша Гурку. Гальшка разом з матір'ю, не визнаючи цього шлюбу, переховуються у Львівському домініканському монастирі, де Беата уклала третій шлюб дочки – із князем Семеном Слуцьким. Однак сила і королівська підтримка була на стороні Гурки, який після збройної облоги заволодів Гальшкою і вивіз у свої володіння в Шамотулах

(Велика Польща). Не підкорившись нав'язаному їй чоловікові, Гальшка Острозька 14 років провела у "вежі чорної княгині" – одній із башт Шамотульського замку, названій так у зв'язку із траурним вбранням, у якому вона зрідка з'являлася на люди.

Овдовівши в 1573 р., Гальшка повертається на батьківщину. Свої права на маєтності покійних на той час батьків, включаючи і Острог (узурпований другим чоловіком Беати Костелецької Альбертом Ласським, а згодом і королем) княжна передала дядькові Василю-Костянтину Острозькому (1526-1608), який, завдяки сприятливій для Острозьких політичній ситуації у державі, зумів повернути їх у володіння свого роду.

Батько: Ілля Костянтинович Острозький

Мати: Беата Костелецька

Чоловік: Дмитро Федорович Сангушко 1553

Чоловік: Лукаш Гурка 1559-1573

Чоловік: Семен Юрієвич Слуцький

Василь-Костянтин Костянтинович Острозький (1526-1608).

Воевода Київський з 1559 р.

Троюрідний брат Івана Грозного.

Засновник Острозької академії.

Батько: Констянтин Острозький

Мати: Олександра Олелькович Слуцька

Дружина: Софія Тарновська (графиня) 1533

Дочка: Ельжбета

Син: Іван (Януш)

Дочка: Катерина

Син: Констянтин

Син: Олександр

Василь-Костянтин Костянтинович Острозький "оборонець православ'я", один з найосвідченіших людей свого часу, фундатор славетної Острозької академії і друкарні, він на своїй печатці звелів вигравірувати девіз: "Dei gratia dux Ostrogoiae" ("Божою милістю князь Острозький"). В 1586 році він звелів побудувати замок у

Красному, який одержав сумну славу в роки Визвольної війни як місце загибелі полковника

Був претендентом на польський престол після смерті Сигізмунда II Августа (1572) і московський трон після смерті царя Федора Івановича (1598), допомагав (1579) польському королю Стефану Баторію в війні з Іваном Грозним, спустошив Сіверську землю і дійшов до стін Смоленська. О., послідовно захищаючи українські політичні права, став одним з лідерів опозиції, яка не підтримувала укладення *Люблінської унії 1569*. Виступав за те, щоб Україна увійшла на рівних правах з Польщею і Литвою до нового федеративного державного об'єднання - *Речі Посполитої*.

Нечая. Він створив перший вищий навчальний заклад на Сході Європи - Острозьку Академію. Він запрошує в Острог Івана Федорова для організації друкарської справи. І лише за кілька років роботи при Академії Іван Федоров випускає шість книжок - саме половину того, що йому вдалося надрукувати за все своє життя. Однак, будучи поборником православ'я, Василь Острозький виявляв дивовижну навіть за нашими мірками віротерпимість. Поруч із православними соборами в Острозі височіли мечеті, синагоги й костьоли, а в Академії вільно почувалися не лише православні, а й протестанти. Тут працював видатний протестантський богослов Східної Європи Андрій Римша. Здавалося, що в цьому невеликому місті - в самісінькому центрі шматованої війнами й ненавистю середньовічної Європи - настав вік просвітництва. Невдовзі випускники Острозької Академії створюють Києво-Могилянську Академію, братські школи в різних містах України. Багатіють острозькі купці, втягується в торговельні операції войовнича польська шляхта. І навіть татари на певний час припинили свої спустошливі набіги. На околиці Острога навіть виникає татарський район зі своєю мечеттю. Князь Василь по смерті старшого брата Іллі (1539 р.) прибрав собі родове ім'я Острозьких "Костянтин" і став іменуватись Костянтин-Василь. Князь Острозький володів усіма родинними маєтностями, які становили третину Волині. Коли до них додалися маєтності

дружини (родини Тарнавських), розташовані в Галичині та Польщі, а ще скуплені князем землі на Київщині й Поділлі, він став найзаможнішим за всіх велбмож Польщі.

Іван (Януш) Костянтинович Острозький (1554 - 1620)

Князь острозький (1608-1620 рр.), староста білоцерківський, богуславський, черкаський, канівський, переяславський, воєвода волинський (1585-1593 рр.), каштелян краківський (1593-1620 рр.

Останній представник роду по чоловічій лінії. Освіту отримав при дворі імператора Священної Римської імперії. Вихований був в латино-польському дусі, новонавернений католик Януш Острозький, власник соток міст та замків, а також тисяч сіл на Волині, з 1593 року каштелян краківський, з щирої монаршої і сеймової ласки отримав саме чорноземне серце України – староства білоцерківське, богуславське, брацлавське, черкаське, корсунське і переяславське. Став найпотужнішим паном в Речі Посполитій...аж поки Вишневецькі не переросли його ще більше.

По його заповіту було учреджено командорство Мальтійського ордену в Польщі

Батько: Констянтин-Василь Острозький

Мати: Софія Тарновська

Одружувався тричі:

Дружина: Сюзанна Середі 1582

Дружина: Катерина Любомирська 1597

Дружина: Теофілея Тарло 1612

Діти:

Дочка: Елеонора

Дочка: Євфросинія

Син: Ян-Володимир

Ян-Володимир Янушович Острозький(1617 † 1618)

Батько: Іван (Янош) Острозький

Євфросинія Янушівна Острозька († 1628)

Батько: Іван (Янош) Острозький

Чоловік: Олександр Заславський

Елеонора Янушівна Острозька 1582(1579) -1618

Батько: Іван (Янош) Острозький

Мати : Сюзана Середі

Чоловік: Іван (Янош) Єжи Радзивілл 1575

Чоловік: Кристоф Микола Радзивілл 1593

Катерина Констянтинівна Острозька 1560-1579

Батько: Констянтин-Василь Острозький

Мати : Софія Тарновська

Чоловік: Микола (Криштоф) Радзивілл 1578

Син: Януш Радзивілл

Єлизавета-Пелагія Костянтинівна Острозька 1560-1599

Батько: Констянтин-Василь Острозький

Мати : Софія Тарновська

Чоловік: Ян Кішка 1575

Чоловік: Криштофа Радзивіла 1593

Олександр Васильович Острозький (1571-1603)

Воєвода волинський (1593-1603 рр.). Єдиний з братів залишився православним. Похований в острозькій замковій Богоявленській церкві.

Батько: Константин -Василь Острожский

Мати: Софія Тарновська

Дружина: Анна Костка 1592

+ ще одна

Діти:

Дочка: Ганна-Алоїза (Гальшка),

Син: Константин

Син: Іван (Януш)

Дочка: Анна Алоїза

Дочка: Катерина

Олександр Олександрович († 1607)

Адам-Костянтин Олександрович Острозький († 1618)

Януш Олександрович Острозький († 1619)

Криштоф Олександрович Острозький († 1606)

Василь Олександрович Острозький († 1605)

Софія Олександрівна Острозька 1595-1622

Батько: Олександр Острозький

Мати : Анна Костка

Чоловік: Станіслав Любомирський 1613 р

Син: Олександр Любомирський

Син: Єжи Себастьян Любомирський

Син: Констянтин Яцек Любомирський

Дочка: Констанція Любомирська

Дочка: Анна Христина Любомирська

Ганна-Алоїза Олександрівна Острозька 1600-1654

Батько: Олександр Острозький

Мати : Анна Костка

Чоловік: Ян Кароль (Карл) Ходкевич 1620-1621

Княгиня Ганна-Алоїза Острозька прославилась тим що по-звірячому розправлялась з православними острожцями, при ній маєтки князів Острозьких перейшли до князів Заславських. заснувала езуїтську колегію. 1636 перехрестила прах батька в католицизм та перенесла з церкви в костел.